

ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ РОЗВИТКУ ГУСІВНИЦТВА В УМОВАХ СЕЛЯНСЬКИХ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Карпенко Олександр Володимирович

канд. с.-г. н., доцент,

Херсонський ДАЕУ

karpenkoaleksandr494@gmail.com.

Сучасне птахівництво є однією з ключових галузей виробництва, що забезпечує світ високоякісними, відносно доступними та біологічно цінними продуктами харчування. Завдяки впровадженню прогресивних технологій на спеціалізованих птахопідприємствах, цей сектор залишається прибутковим. Це досягається, зокрема, завдяки використанню високопродуктивних гібридних порід птиці, інтенсивним умовам утримання та високому рівню механізації й автоматизації у процесі виробництва м'яса і яєць [1, с. 59–63].

Ще десять років тому основний обсяг продукції птахівництва в Україні забезпечували спеціалізовані господарства – птахофабрики. Ці підприємства працювали за стандартними проектами, були оснащені серійно виготовленим обладнанням і мали кваліфікованих фахівців у галузі птахівництва. Окрім того, вони діяли під адміністративним контролем централізованих органів управління та активно співпрацювали з науковими установами, ветеринарними службами, хімічними й іншими лабораторіями. Такий підхід створював основу для розробки й підтримки технологічних процесів виробництва відповідно до затверджених нормативів [2, с.33–37].

Останніми роками в Україні спостерігається стійка тенденція до зростання частки продукції птахівництва, яка виробляється не в спеціалізованих птахівницьких господарствах. Сюди входять колективні та приватні сільськогосподарські підприємства, підсобні господарства промислових комплексів, фермерські та присадибні господарства. Наразі на такі господарства припадає більше половини всього обсягу виробництва птахівницької продукції в країні [3].

Тому вивчення можливості розвитку гусівництва в південному регіоні країни зумовлена нагальною потребою у відновленні та збільшенні виробництва доступного і якісного м'ясного ресурсу в повоєнний період, де м'ясо водоплавної птиці може відіграти ключову роль. Даний напрямок має значний потенціал для стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу в регіоні.

Гусівництво, як одна з важливих галузей птахівництва, дає змогу виробляти високоякісне м'ясо птиці з використанням значної частки зелених, соковитих і

грубих кормів при мінімальних витратах на концентровані корми. Це робить його менш конкурентним до людини у споживанні зернових ресурсів порівняно, наприклад, із виробництвом м'яса бройлерів. Крім того, гуси здатні ефективно засвоювати велику кількість клітковини та швидко набирати живу масу. Зокрема, їхній масовий показник від моменту вилуплення до 9-тижневого віку може збільшуватись у 40-45 разів [4, с. 22-23].

Продукція гусівництва користується значним попитом у світі. Особливо цінуються велика жирна печінка, якісний гусячий жир, гусяче масло та перо-пухова сировина. Гусячий жир за своїм жирнокислотним складом наближається до оливкової олії та оцінюється у багатьох країнах Західної Європи навіть вище, ніж коров'яче масло. Він знаходить застосування у парфумерній та фармацевтичній промисловості, а також у народній медицині. Завдяки спеціальним технологіям відгодівлі можна отримувати велику жирну печінку (середньою масою 400–900 г) і внутрішній жир (до 1200 г на одну голову) [5, с. 6-7].

На світовому ринку ціна за 1 кг сирової великої жирної гусячої печінки сягає близько 340 доларів США [6, с. 77-83]. Так само високо цінується гусячий пух, отриманий під час прижиттєвої скубки: за чистий пух, який відповідає стандартам ЄЕС, можуть платити до 130 доларів за кілограм. Гусячий пух — надзвичайно густий, теплий і ніжний, а за своїми теплоізоляційними властивостями поступається лише пуху гаги. Його разом із дрібним пір'ям використовують для виготовлення постільної білизни, а також теплої одягу — курток і спортивних костюмів [7, с. 358–363].

Гусяче м'ясо вирізняється високим вмістом повноцінних білків та незамінних амінокислот. Воно багате на легкоплавкий жир із високим вмістом ненасичених жирних кислот. До складу цього м'яса входить значна кількість екстрактивних речовин, які додають йому характерного смаку й аромату. У віці 60 днів жива маса гусенят досягає 3,5...4,1 кг, причому тушки складаються на 45...50% з м'язової тканини, на 20% — з кісткової, на 15...20% — зі шкіри й підшкірного сала і ще близько 5% припадає на внутрішній жир. Завдяки високій калорійності (середньо понад 4 000 ккал на 1 кг) гусяче м'ясо відносять до енергетично цінних продуктів харчування [8, с. 26–31].

Таким чином, продукція гусівництва — це не лише смачне й поживне м'ясо, але й цінна сировина: пух і перо для текстильної індустрії, а також гусячий жир і печінка для харчової та фармацевтичної галузі. Це робить галузь перспективною для розвитку і популярною на світовому ринку.

Метою даного дослідження є оцінка перспективності впровадження виробництва продукції гусівництва в умовах селянських фермерських господарств, характерних для південного регіону України. Для досягнення цієї мети були визначені такі завдання:

- вивчення можливості розробки технології вирощування м'яса гусей за умов утримання на глибокій підстилці по секціям, адаптованої до специфіки зазначеного типу господарства;
- оцінка потенціалу реконструкції стандартних пташників із впровадженням обладнання ОГУ-18;

- прогнозування економічних показників ефективності функціонування господарства.

З приводу цього для вирощування були обрані гуси важкого типу Великі сірі. Для проведення необхідних розрахунків у технології вирощування гусей використовували загальновідомі зоотехнічні методики. Зокрема, це включало методики розрахунку потреби в придбанні добового молодняку, розробку циклограм руху поголів'я, обчислення середньодобових і валових приростів, визначення витрат кормів на одиницю продукції, а також загальні витрати кормів та інші розрахунки.

Розрахунок щорічного поголів'я гусенят базується на аналізі місткості приміщення та забезпеченні ритмічного циклу виробництва. За підсумками розрахунків, після встановлення підлогового обладнання ОГУ-18, для розміщення добових гусенят упродовж року передбачається закупівля 15 000 голів молодняку. При цьому господарство має можливість виростити 13 950 голів. Для визначення кількості поголів'я в пташнику використовували нормативні показники, характерні для цієї породи.

Оскільки процес вирощування гусенят триває 140 днів і застосовується інтенсивна технологія виробництва, на основі характеристик породи було розраховано обсяги продукції, які господарство може отримати, включно з м'ясом і перо-пуховою сировиною. Дані наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Показники виробництва продукції гусівництва

Показники	
1	2
Поголів'я в кінці вирощування за рік, гол.	13 950
Жива маса в кінці вирощування 1 гол., кг*	7,3
Кількість м'яса в живій масі, кг	101 835
Вихід перо – пухової сировини за рік, кг/гол	0,360
Виробництво перо – пухової сировини, кг	2 511

Примітка: * - показник живої маси гусей наведений згідно стандарту породи Велика сіра.

Кормова база господарства складається з природних і сіяних пасовищ, посівів кормових культур на орних землях, фуражного зерна та промислових комбікормів. Для забезпечення молодняку власними кормами птахівничому підприємству необхідна певна площа земель для вирощування відповідних культур. Повнорационні комбікорми, розраховані за фазами годівлі, планується закуповувати. Річна потреба в концентрованих кормах для господарства складає 434 тонни. Щоб забезпечити гусей зеленими кормами, зокрема багаторічними травами, передбачено використання 9,3 га ріллі.

У найближчі роки прогнозується активний розвиток ринку гусячого м'яса в Україні. Очікується приріст обсягів виробництва на 2-3% щорічно. Основна частина продукції реалізовуватиметься у вигляді цілих тушок. Оптова середньорічна ціна на гусине м'ясо в живій вазі коливатиметься в межах 200-240 грн/кг, а в забійній вазі – 260-300 грн/кг. Сезонність і регіональні особливості значно впливатимуть на формування цін. Наприклад, до святкових періодів,

таких як Новий рік та Різдво, ціни на відгодованих гусей можуть досягати 320-350 грн/кг у регіонах із переважно міським населенням.

Зважаючи на дефіцит гусячого м'яса в Україні, цей ринок є перспективним для інвестування. За прогнозом, при середній оптовій ціні 250 грн за 1 кг м'яса в забійній вазі і забійному виході 80%, доходи від реалізації продукції становитимуть близько 20,4 млн грн, а додатково за рахунок реалізації пера-пуху – ще 1 млн грн.

Аналіз структури собівартості продукції (табл. 2) свідчить, що головні витрати пов'язані з реконструкцією та підготовкою приміщень (займають 35,6% собівартості). У наступні роки ця частка планово зменшиться. Витрати на корми наразі складають 33% від загальної собівартості продукції. Проте у зв'язку зі здорожчанням вирощування та утримання птиці, частка витрат на корми може зрости до 50-60% у майбутньому. На придбання добового молодняку припадає 9,32% собівартості продукції.

Таблиця 2

Розрахунок річних поточних витрат

Статі витрат	Витрати		
	в натуральному вираженні	тис. грн.	% до загальних витрат
1	2	3	4
Орендна плата за землю	4000 грн/га	40,00	0,23
Придбання добового молодняку	110 грн./гол	1650,00	9,32
Заробітна плата з нарахуваннями	3 працівники x 12 x 20000 грн.	720,00	4,07
Корми	868,500 т	5988,35	33,83
в т.ч.: концентровані	434,250 т	5814,65	
зелені і соковиті	434,250 т	173,70	
Підготовка приміщення (ремонт, підстилка, світло, вентиляція)	300 грн./гол	4500,00	25,43
Інвентар (годівниці, поїлки, брудери)	120 грн./гол	1800,00	10,17
Ветеринарія, вакцинація, профілактика	80 грн./гол	1200,00	6,78
Електроенергія, вода, непередбачені витрати	120 грн. /гол	1800,00	10,17
Всього витрат		17698,35	100,00

До значних витрат за перший рік будівництва птахівничої ферми можна віднести будівництво або реконструкцію приміщень та встановлення обладнання для вирощування гусенят на пташнику. Але в наступні роки витрати на

обладнання будуть виведені із статей витрат і замінені на поточний ремонт обладнання.

Валові витрати на виробництво за розрахунками становлять 17 698,35 тис. грн.. Собівартість 1 кг м'яса за розробленою технологією – 217, 24 грн.

Підводячи підсумок, можна зазначити, що:

- на сьогоднішній день виробництвом м'яса гусей займаються дуже мало. Тому існує перспектива розвитку даної галузі птахівництва в області.
- на основі розрахунків розробленої технології, а саме (встановлення нового обладнання для вирощування гусенят, використання породи важкого типу і застосування 3 фаз годівлі) отримано рівень рентабельності підприємства для Херсонської області та всього південного регіону на межі 15%. Чистого прибутку за перший рік роботи ферми отримано 2,7 млн. грн.
- реалізація інвестиційних надходжень передбачається в два етапи. В перший рік реалізації проекту планується оренда 1 га землі під забудову або реконструкція типового пташника розмірами 18 х 96 м, його технічне оснащення обладнанням, підведення комунікацій: доріг з твердим покриттям, 3-фазної мережі електричного струму, водоводу та каналізації, газу. На другому етапі (на другий рік реалізації проекту) планується придбання добових гусенят, вихід підприємства на проектну потужність. Для цього будуть потрібні інвестиції у розмірах 75% від загальних витрат на організацію роботи селянського фермерського господарства з гусівництва у перший рік роботи об'ємом – 13,2 млн. грн. Окупність розробленої технології виробництва м'яса гусей становить 4,9, тобто приблизно 5 років.
- розрахунки велися на основі одного пташника. У відповідності: реалізація, витрати та економічні показники переносяться на будь яку кількість запланованих приміщень.

Список використаних джерел

1. Лаготюк В. О. Аналіз тенденцій розвитку галузі птахівництва в Україні. Економіка та суспільство. 2018. № 17. С. 59–63.
2. Івко І.І. Шляхи підвищення ефективності вітчизняного гусівництва. Ефективне птахівництво. 2010. №11. С.33–37.
3. Г. Бутт, Ж. Коренева, Г. Овчаренко. Одеський державний аграрний університет. Перспективи розведення гусей ескільдсен для малого бізнесу в Україні. Agrarian Bulletin of the Black Sea Littoral. 2024, Issue 110. URL: <http://lib.osau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4497/1/7.pdf> (дата звернення 02.04.2026)
4. Сокол О. Товарні характеристики продукції гусівництва. Домашня ферма. 2004. №1. С. 22-23.
5. Драус Б. Гуси у присадибному господарстві. Сад, город, пасіка. 2004. №4. С. 6-7.
6. Любенко О.І., Бойко А.О. Вирощування гусей для отримання жирної печінки в умовах фермерського господарства «Нива-2011» Голопристанського району Херсонської області. Таврійський науковий вісник. Частина 2. 2019. № 109. С. 77-83. DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2019.109-2.12>

7. Копитець Н.Г. Маркетингове дослідження ринку м'яса птиці. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. 2011. Вип. 112. С. 358–363.
8. Івко І.І. Рябініна О., Гунчак А., Кишко В. Інтенсивні технології вирощування і відгодівлі гусенят для отримання продукції, збагаченої активними речовинами. Ефективне птахівництво. 2011. №10. С.26–31.